

Sallan Paliskunta

Lausunto

01.03.2021

Asia: VN/25874/2020

Hallituksen esitysluonnos laiksi Sallatunturin kansallispuistosta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Ympäristöministeriö

LAUSUNTO

PL35

1.3.2021

00023 Valtioneuvosto

kirjaamo@ym.fi

Sallan paliskunta

Pasi Oinas

Tarvantie 11

98900 SALLA

sallanpaliskunta@gmail.com

SALLATUNTURIN KANSALLISPUISTON PERUSTAMINEN

Ympäristöministeriö pyytää lausuntoja hallituksen esityksen luonnoksesta laiksi Sallatunturin kansallispuistosta sekä sen yhteydessä annettavasta valtioneuvoston asetuksesta, jolla muutettaisiin Sallatunturin luonnonsuojelualueen rajausta. Sallatunturin kansallispuisto perustettaisiin noin 9 965 hehtaarin laajuisena Suomen Natura 2000 -verkostoon kuuluvalla Sallatunturin luonnonsuojelualueelle. Alue sijaitsee Sallan kunnassa ja on kokonaan valtion omistuksessa. Nykyiseen luonnonsuojelualueeseen kuuluva, mutta muusta alueesta erillään sijaitseva 123 hehtaarin suuruinen Rämijängän osa-alue jäisi kansallispuiston ulkopuolelle, muuksi suojelualueeksi.

Kansallispuisto sijoittuisi kokonaan Sallan paliskunnan alueelle. Paliskunnan suurin sallittu eloporumäärä on 5 300 ja poronhoitajia paliskunnassa on 190. Paliskunnan poronhoito perustuu porojen vapaaseen laiduntamiseen luonnonlaitumilla. Kuolajärven (nykyisin Sallan alue), Kuusamon ja Kemijärven alueella on voimassa ikuisiksi päiviksi ja ainaiseksi pysyviksi oikeuksiksi tarkoitetut oikeudet, joihin poronhoito-oikeus kuuluu (poronhoitolaki 848/1990, 3 § ja hallituksen esitys poronhoitolaiksi 244/1989).

Kansallispuistoksi suunniteltu alue on paliskunnan tärkeää ympärivuotista laidunta ja erityisen arvokas kevättalven luppolaitumena. Perustettavan kansallispuiston alue on myös Sallan paliskunnan keskeistä toiminta-alueita. Paliskunnan poronhoitajat asuvat kolmen kunnan alueella: Sallan, Savukosken ja Kemijärven. Lisäksi paliskunta sijoittuu Pelkosenniemen kunnan alueelle. Poronhoitotyöt tehdään yhdessä koko paliskunnan alueella. Poronhoito on olennainen osa paikallista kulttuuria ja ylläpitää osaltaan alueen kulttuuriperintöä.

Sallan paliskunta näkee kansallispuiston perustamisen myönteisenä ja kannatettavana hankkeena, mikäli poronhoidon toiminta- ja kehittämisedellytykset alueella säilyvät.

Seuraavat tulee ottaa huomioon Sallatunturin kansallispuiston lakia säädettäessä:

1. Kansallispuistossa tulee edelleen olla sallittua harjoittaa poronhoitoa poronhoitolain mukaisesti huolimatta luonnonsuojelulain 13 - 15 pykälistä ilman erillisiä lupia tai niihin liittyviä maksuja.

Poronhoidon harjoittaminen tarkoittaa, että porot laiduntavat vapaasti ja että poronhoitajat liikkuvat poronhoitotehtävissä porojen laidunalueilla. Poronhoitotehtävissä voi olla tarpeen tehdä tulet ja ottaa sitä varten puuta, sekä leiriytyä ja ottaa sitä varten kotapuita ja yöpyä maastossa. Polttopuiden ja kotapuiden otto on mahdollista poronhoitolain 40 §:n mukaan korvauksetta ja ilman erillisiä lupia. Kansallispuistoon tulee voida pystyttää poronhoitoon liittyviä rakennuksia ja

rakennelmia, kuten erotusaitoja, kämppiä ja muita vastaavia. Alueella ei sijaitse tällä hetkellä paliskunnan rakennelmia, mutta tulevaisuudessa niitä voidaan tarvita. Porojen lisäruokintaa on tehty alueella talvisin vuosikymmeniä ja se toteutetaan siten, ettei sillä vahingoiteta luontoa. Kansallispuistossa tulee sallia porojen lisäruokinta talvella.

2. Poronhoitoa harjoitetaan koko paliskunnan alueella, etenkin asumattomilla seuduilla. Etäisyydet ja luonnonolosuhteet huomioiden poronhoitotyössä liikutaan tiettömillä alueilla, joten lainsäädännössä tulee turvata liikkuminen alueella kaikissa olosuhteissa myös moottorikäyttöistä ajoneuvoa käyttäen sekä rantautuminen vesialueilta kansallispuiston alueelle.

Maastoliikennelain mukainen oikeus liikkumiseen kansallispuiston alueella tulee sallia moottorikäyttöisellä ajoneuvolla ja sen pysäköinti tulee mahdollistaa välittömästi olemassa olevien teiden tai urien reunaan muuta liikennettä estämättä. Kansallispuiston alueelle rakennettavien teiden, urien, siltojen ym. olemassa olevien rakenteiden käyttö (yhteiskäyttö, huoltoteiden käyttö) poronhoitotöissä liikkumiseen moottorikäyttöisellä ajoneuvolla tulee mahdollistaa kansallispuiston alueella. On kaikkien etu, että silloin kun se on mahdollista, tarpeellinen liikkuminen maastoajoneuvoilla kansallispuiston alueella keskitetään olemassa oleville huolto- ym. reiteille.

Liikkuminen poronhoitotehtävissä on välttämätöntä porojen laidunnuksen seuraamiseksi ja porojen kokoamiseksi erotuksiin. Tästä ei ole perustamislaissa tai taustamuistiossa kirjausta. Liikkumista tai maastoliikennettä ei erikseen kielletä perustamislaissa (LSL 18 §). Olisi hyvä selvittää, ainakin lain perusteluiden puolella, että maastoliikennelain mukainen maastoliikenne sallitaan poronhoitoon liittyvissä töissä.

3. Suurpedot aiheuttavat huomattavan taloudellisen haitan Sallan paliskunnan porotaloudelle. Poroihin kohdistuvia vahinkoja tulee jatkossakin voida estää ja vähentää kansallispuiston alueella poistamalla porotaloudelle vahinkoa aiheuttaneita suurpetoja vahinkoperusteisilla poikkeusluvilla (metsästyslaki 41a §, luonnonsuojelulaki 15 §).

Tässä ei voida käyttää ainoastaan metsästyslain 8 §:n mukaista metsästysoikeutta, vaan perusteluna tulee olla poronhoitolain määritelmä osakkaasta ja häneen asumiseensa liittyvästä sääntelystä. Poronhoitolain mukaan osakkaan poroja hoidetaan sellaisen paliskunnan alueella, joka kokonaan tai osittain sijaitsee hänen kotikuntansa alueella (PHL 9 § 1 mom.). Tämän mukaisesti Sallan paliskunnan osakas voi asua Sallan, Savukosken, Kemijärven tai Pelkosenniemen alueella. Siten poistoluvan varaiseen pyyntiin voi osallistua paliskunnan osakkaita neljän kunnan alueelta. Lisäksi paliskunta voi joissakin tapauksissa pyytää muita kuin paliskunnan osakkaita osallistumaan luvan varaiseen pyyntiin.

Kansallispuistolakia säädettäessä metsästystä ei saa rajoittaa ajallisesti, alueellisesti tai tiettyihin maasuorpetolajeihin kohdistuen. Tällaisesta on seurannut ongelmia esimerkiksi Oulangalla, missä on rajoitusalueita ja ilveksen pyynti ei ole mahdollista, koska sitä ei mainita perustamisasetuksessa.

4. Poronhoito, metsästys, kalastus ja luontaistalous ovat paikallisen asukkaan olemassa olevia, paikallisille asukkaille ikuisiksi ajoiksi tarkoitettuja oikeuksia, joita ei ole syytä muuttaa kansallispuiston perustamisen yhteydessä.

5. Kansallispuistolaki ei saa aiheuttaa lisää turhaa byrokratiaa ja uusia maksullisia tai muitakaan lupia.

Paliskunta katsoo, että myös seuraavat asiat tulee huomioida kansallispuiston perustamislakia säädettäessä vähintään hallituksen esityksen tasolla ohjaukseksi viranomaisille.

6. Alueen muussa jatkokehittämisessä, esimerkiksi matkailukäyttöön tulee ottaa huomioon poronhoidon harjoittamisen edellytysten ja sujuvuuden turvaaminen tällä paliskunnalle tärkeällä alueella. Tämä tarkoittaa neuvotteluita ja muuta osallistamista matkailun vaatimista reiteistä, rakenteista ja toiminta-ajoista. Paliskunta katsoo, että matkailua tulee ensisijaisesti kehittää olemassa oleville reiteille.

7. Mikäli puistoon perustetaan neuvottelukunta tai vastaava yhteistyöryhmä, siihen kutsuttaviin tahoihin tulee nimetä Sallan paliskunta. Sallan paliskunta tulee osallistaa myös kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelman sekä järjestyssäännön laatimiseen. Tarvittaessa näistä tulee neuvotella PHL 53 § mukaisesti.

Muutosesitys lakiin Sallatunturin kansallispuistosta

Muutosesitys poronhoitoa koskien Sallatunturin kansallispuistolakiin (lihavoituna):

3 § Rauhoitussäännökset

”Kansallispuistossa kielletyistä toiminnoista säädetään luonnonsuojelulain 13 §:ssä ja rauhoitussäännöksiä koskevista poikkeuksista mainitun lain 14 ja 15 §:ssä.

Edellä mainittujen säädösten, luonnonsuojelulain 13-15 §:n estämättä Sallatunturin kansallispuistossa on sallittua:

1. Harjoittaa poronhoitoa poronhoitolain (848/1990) mukaisesti ja liikkua poronhoitotehtävissä moottorikäyttöisellä ajoneuvolla koko kansallispuiston alueella ilman erillisiä lupia tai niihin liittyviä maksuja.

Sallatunturin kansallispuistossa on niillä, joiden kotipaikka on metsästyslain (615/1993) 8 §:ssä tarkoitettussa kunnassa, oikeus luonnonsuojelulain 13 §:n estämättä metsästää kotikunnassaan kansallispuiston alueella.

Kansallispuistossa toimivan paliskunnan osakkailla sekä Suomen riistakeskuksen tähän tarkoitukseen erikseen nimeämillä henkilöillä on kuitenkin kotikunnasta riippumatta oikeus luonnonsuojelulain 15 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun riistaeläinlajien yksilöiden luvanvaraiseen poistamiseen. ---
.”

Lopuksi

Poronhoitolain 53 § mukaan: ”Suunnitellessaan valtion maita koskevia, poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä valtion viranomaisten on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajien kanssa.” Sallan paliskunta katsoo, että mikäli kansallispuiston perustamislaki muuttuu poronhoitoa koskevien asioiden osalta nyt lausunnolla olevasta esityksestä, Sallan paliskunnan kanssa tulee neuvotella poronhoidon edellytysten turvaamiseksi. Neuvottelut tulee järjestää sellaisessa vaiheessa, että asioihin voidaan tosiasiallisesti vaikuttaa, eli ennen kansallispuiston perustamislaita päättämistä.

Sallassa 1.3.2021

Sallan paliskunta

Pasi Oinas

Poroisäntä

Oinas Pasi
Sallan Paliskunta